

УДК 35.047.3:353(477)
DOI: 10.35432/tisb332025342254

Марія Холод

*доктор філософії з публічного управління та адміністрування
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних наук
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
<https://orcid.org/0000-0001-7915-9935>
e-mail: kholod.maria.odessa@gmail.com*

Олег Подковський

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0000-7056-3499>
e-mail: podkovskiyy77777@gmail.com*

ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНСЬКУ СИСТЕМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена дослідженню можливостей та механізмів інтеграції європейських принципів регіонального управління в українську систему державного управління. Вона аналізує сучасний стан державного управління в Україні, виклики та потенціал для адаптації європейського досвіду, а також визначає основні напрями, які потребують подальшого розвитку для досягнення ефективного управління на регіональному рівні.

У статті розглядаються ключові європейські принципи регіонального управління, такі як децентралізація, прозорість, ефективність, демократичний контроль та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Автор аналізує досвід європейських країн, зокрема Франції, Німеччини, Іспанії, та США, у застосуванні цих принципів, а також визначає їхню релевантність для українського контексту.

Особлива увага приділяється необхідності реформування адміністративно-територіального устрою України, вдосконаленню законодавства та створенню нових інституцій, які б сприяли ефективному регіональному управлінню. Автор наголошує на важливості децентралізації влади, передачі повноважень від центральних органів до органів місцевого самоврядування, а також на необхідності забезпечення фінансової самодостатності місцевих громад.

У статті також розглядаються питання міжрегіонального співробітництва, розвитку транспортної інфраструктури, стимулювання економічного розвитку депресивних регіонів та залучення інвестицій. Автор пропонує конкретні заходи для активізації законодавчої роботи, спрямованої на створення правових умов для адміністративно-територіальної реформи, зокрема в контексті підвищення фінансової самодостатності місцевих органів влади.

Зважаючи на війну в Україні, автор наголошує на необхідності пріоритетного відновлення регіонів та забезпечення сталого розвитку через ефективне управління. Він пропонує конкретні напрями для регіонального самоврядування у відновленні та розвитку регіонів, такі як відновлення транспортної інфраструктури, покращення інвестиційного клімату, забезпечення екологічної безпеки та розвиток туризму.

У статті також розглядаються питання концентрації економічної активності в великих

містах та необхідність державного регулювання цього процесу. Автор наголошує на важливості забезпечення рівного доступу громадян до економічно розвинених територій та розвитку внутрішньо- і міжрегіональних транспортних шляхів.

Висновки статті підкреслюють важливість інтеграції європейських принципів регіонального управління в українську систему державного управління для модернізації країни та забезпечення сталого розвитку на всіх рівнях. Автор пропонує конкретні рекомендації для впровадження цих принципів, зокрема через створення нових інституцій, удосконалення законодавства та стимулювання економічного розвитку депресивних регіонів.

Ключові слова: Європейські принципи, інтеграція, регіональне управління, державне управління, місцеве самоврядування, адміністративно-територіальна реформа.

Mariia Kholod

PhD in Public Administration,

Senior Lecturer of the Department of Social and Humanitarian Sciences

ESI of Public Service and Administration, Odesa Polytechnic National University

Lecturer at the Department of Social and Humanitarian Sciences,

Odesa State Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0001-7915-9935>

e-mail: kholod.maria.odessa@gmail.com

Oleh Podkovskyi

PhD-student of the Department of Public Administration and Regionalism

ESI of Public Service and Administration, Odesa Polytechnic National University

<https://orcid.org/0009-0000-7056-3499>

e-mail: podkovskiyy77777@gmail.com

INTEGRATION OF EUROPEAN PRINCIPLES OF REGIONAL GOVERNANCE INTO THE UKRAINIAN SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article is devoted to the study of the possibilities and mechanisms of integrating European principles of regional governance into the Ukrainian system of public administration. It analyzes the current state of public administration in Ukraine, the challenges and potential for adapting European experience, and also identifies the main areas that require further development to achieve effective governance at the regional level.

The article examines the key European principles of regional governance, such as decentralization, transparency, efficiency, democratic control and citizen involvement in decision-making processes. The author analyzes the experience of European countries, in particular France, Germany, Spain, and the USA, in applying these principles, and also determines their relevance for the Ukrainian context.

Special attention is paid to the need to reform the administrative-territorial structure of Ukraine, improve legislation and create new institutions that would contribute to effective regional governance. The author emphasizes the importance of decentralization of power, transfer of powers from central authorities to local self-government bodies, as well as the need to ensure the financial self-sufficiency of local communities.

The article also considers the issues of interregional cooperation, development of transport infrastructure, stimulation of economic development of depressed regions and attraction of investments. The author proposes specific measures to intensify legislative work aimed at creating legal conditions for administrative and territorial reform, in particular in the context of increasing the financial self-sufficiency of local authorities.

Given the war in Ukraine, the author emphasizes the need to prioritize the restoration of regions and ensure sustainable development through effective management. He proposes specific

directions for regional self-government in the restoration and development of regions, such as restoration of transport infrastructure, improvement of the investment climate, ensuring environmental safety and development of tourism.

The article also considers the issues of concentration of economic activity in large cities and the need for state regulation of this process. The author emphasizes the importance of ensuring equal access of citizens to economically developed territories and the development of intra- and interregional transport routes.

The conclusions of the article emphasize the importance of integrating European principles of regional governance into the Ukrainian system of public administration for the modernization of the country and ensuring sustainable development at all levels. The author offers specific recommendations for the implementation of these principles, in particular through the creation of new institutions, improving legislation and stimulating the economic development of depressed regions.

Keywords: European principles, integration, regional governance, public administration, local self-government, administrative-territorial reform.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Процеси інтеграції України до європейських структур є одними з ключових аспектів її модернізації, зокрема в контексті державного управління. Вступ України до Європейського Союзу (ЄС) вимагає не лише адаптації законодавства, а й трансформації підходів до управлінських процесів, зокрема на регіональному рівні. Європейські принципи регіонального управління, що включають децентралізацію, прозорість, ефективність, демократичний контроль та залучення громадян до процесів прийняття рішень, становлять основу сучасних управлінських моделей ЄС, орієнтуючись на місцеві інтереси та потреби.

Інтеграція цих принципів в українську систему державного управління є важливим кроком для забезпечення сталого розвитку країни, підвищення якості управління на всіх рівнях, зміцнення демократичних основ та поліпшення взаємодії між державою та громадянами. Однак цей процес вимагає не тільки зміни правових норм, але й культурних, інституційних та соціальних перетворень, що потребує комплексного підходу та всебічного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Важливий внесок у розвиток теорії державного регулювання регіонального розвитку зробили представники української школи, серед яких В. Бабкін, В. Бакуменко, Ю. Донченко, В. Геєць, Л. Зайцева, Ю. Наврузов, П. Надолішній, В. Поповкін, С. Романюк, Т. Савостенко, М. Хвесик та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є дослідження можливостей і механізмів інтеграції європейських принципів регіонального управління в українську систему державного управління, аналізуючи існуючі виклики та потенціал для адаптації європейського досвіду, а також визначення основних напрямів, які потребують подальшого розвитку для досягнення ефективного управління на регіональному рівні в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У зарубіжній практиці державного програмування регіональні цільові програми займають важливе місце, оскільки вони забезпечують ефективне управління на рівні конкретних територій. Регіональні програми широко використовуються в таких країнах, як Німеччина, Великобританія, Норвегія, Франція, Швеція та інших європейських державах. Наприклад, у Франції регіональні програми сприяють відновленню економіки депресивних регіонів, а в США цей механізм використовують для вирішення локальних проблем, таких як будівництво доріг, розвиток малого бізнесу та охорона довкілля. Більше того, в 43 штатах США із 50 застосовується подібний підхід для вирішення регіональних проблем, що підкреслює ефективність таких програм.

Показовим є досвід Японії, де створена система державних планів розвитку регіонів, що може мати позитивний ефект для України в контексті державного регулювання регіонального розвитку. Ця система передбачає раціональне розміщення продуктивних сил, пом'якшення господарських диспропорцій, збереження та поліпшення екології, а також вирівнювання умов для жителів на всій території країни. Основою такої політики є економічне районування, яке дозволяє здійснювати ефективний аналіз і планування розвитку територій країни. Важливим є також запровадження механізмів самофінансування для територій, де збиткові регіони отримують дотації за рахунок регіонів-донорів.

Інтеграція такого підходу в українську систему регіонального управління може значно покращити соціально-економічний розвиток на рівні територій, забезпечити збалансований розвиток усіх регіонів країни, сприяти спеціалізації промисловості та розвитку виробничої інфраструктури. Це дозволить вирішити соціальні проблеми населення через економічне регулювання, використовуючи податки, кредити та інші інструменти державного регулювання [1].

Будівництво, енергетика, матеріально-технічне забезпечення, торгівля та невиробничий сектор розвиваються аналогічним чином [7]. Водночас, негативні результати реалізації державних програм уряду України, зокрема цільових програм регіонального розвитку (ДЦПРР), пов'язані з низкою організаційних, методичних та економічних проблем, а також відсутністю належного законодавчого та нормативного забезпечення. Програмно-цільове планування в Україні здійснюється з урахуванням необхідності раціонального розподілу бюджетних коштів на регіональний розвиток. Однак, на відміну від зарубіжних країн, де розробка цільових програм ґрунтується на вирішенні специфічних проблем кожного регіону, в Україні було створено велику кількість програм з різними цілями, фінансуванням, охопленням територій і населення.

Ми вважаємо, що для упорядкування політики регіонального розвитку та управління просторовим розвитком України слід спиратися на досвід таких країн, як Німеччина, Франція, Іспанія та інші. Необхідно нормативно закріпити схему просторового розвитку країни, визначивши параметри розвитку транспортно-комунікаційної інфраструктури, здійснивши функціональне зонування території, а також визначивши місця розташування великих об'єктів соціальної інфраструктури державного значення та основні параметри системи розселення. Така схема повинна розроблятися Міністерством регіонального розвитку України на основі державного закону, затверджуватися урядом та ставати основою для координації дій державних, регіональних і муніципальних органів. Її застосування вимагатиме узгодження з архітектурно-планувальною документацією.

Зараз в Україні відсутня система державних органів, що відповідали б за розробку та контроль виконання регіональних програм. Важливими інститутами для цього мають стати Міністерство економічного розвитку України (МЕР) та Міністерство регіонального розвитку України, подібно до Комісії європейських співтовариств, Генеральної дирекції з регіональної політики ЄС або Економічної консультативної ради та Консультативної ради з планування комплексного розвитку території Японії. У такій схемі МЕР відповідатиме за стратегічний розвиток економіки країни з урахуванням регіональних аспектів, а МРР — за конкретні регіональні питання [2].

Прийняття необхідних законодавчих актів сприятиме прискоренню розвитку регіонів і допоможе забезпечити рівні умови для роботи та життя в усіх частинах країни. З огляду на досвід зарубіжних країн, така система передбачає дворівневу координацію регіонального розвитку, яка включає два міністерства та 11 агентств просторового розвитку і територіального планування. Ці органи виконують роль зв'язуючих ланок між національними та місцевими урядовими структурами, державними підприємствами, фондами, науковими установами та органами місцевої влади.

На нашу думку, досвід розвинених країн може бути корисним для посилення уваги до

вирівнювання регіонального розвитку через комбінацію обмежувальних та стимулюючих заходів. У США, наприклад, для аналізу розвитку економічних районів була створена єдина економічна сітка, яка в значній мірі виконує роль обмежувального механізму. Так, тимчасова протекціоністська політика для найбільш розвинених регіонів має вибірковий характер і спрямована на обмеження доступу до таких регіонів певних виробників товарів і послуг. На загальнодержавному рівні можуть бути додатково запроваджені заходи на місцевому рівні, які допоможуть у вирішенні регіональних проблем.

Для слабших регіонів може бути доцільним створення спеціалізованих регіональних установ, подібно до Адміністрації економічного розвитку в США. Такі органи мають на меті стимулювання розвитку депресивних регіонів, здійснення контролю та підтримки через широкий спектр заходів — від податкових пільг до прямого фінансування проектів та надання урядових замовлень. Враховуючи міжнародний досвід, в Україні також може бути створено Агентство економічного розвитку проблемних територій при Міністерстві регіонального розвитку. Це агентство буде відповідати за розробку нових інструментів державного впливу на регіональний розвиток, які дозволять ефективно регулювати рівень соціально-економічного розвитку в конкретних регіонах країни [3].

В умовах унітарної держави, як в Україні, роль центральних органів влади у політиці на місцях є значно більшою, ніж у країнах з федеральною системою або унітарними державами, де існує високий рівень децентралізації в соціально-економічній сфері [4]. Однак це не означає, що повноваження державних органів завжди реалізуються на повну силу. Лише ретельно продумана державна регіональна політика, що ґрунтується на глибоких теоретичних розробках і враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, здатна здійснити суттєвий вплив на розвиток регіонів, застосовуючи інноваційні механізми та форми. Вдосконалення державної регіональної політики вимагає комплексного підходу, який включає розробку нових сучасних підходів до організації регіонального управління та формування відповідної парадигми цього процесу. Більшість європейських країн вже усвідомили необхідність державного впливу на розвиток регіонів як ключовий аспект внутрішньої політики та розробили власні стратегії для вирішення цих завдань. Україна наразі лише починає впроваджувати ці ідеї.

Міжрегіональне співробітництво як внутрішнє, так і зовнішнє, у рамках ЄС вимагає функціонування управлінських центрів, які б виконували проміжну роль між національними та місцевими рівнями. Сьогодні, окрім традиційних рівнів влади — наднаціонального та національного, в ЄС формується ще один рівень управління — регіональний. В останні роки країни-члени ЄС почали сприйматися як «Європа регіонів». Концепцію регіоналізму, яка лежить в основі цієї ідеї, розробив Жак Делор, один із засновників ЄС. Він вважав, що ефективність партнерства в Європі залежить від розвитку міжтериторіального економічного співробітництва. Важливим аспектом для об'єднаної Європи є твердження про регіоналізм, який не суперечить подальшій інтеграції. Сучасний розвиток регіонів в рамках Євросоюзу пов'язаний з процесами децентралізації та деконцентрації, які є невід'ємними частинами комунітарної політики. Децентралізація передбачає передачу владних повноважень від центральних та регіональних органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, в той час як деконцентрація полягає у передачі частини повноважень від центральних органів до їх регіональних представництв [5].

Позитивна тенденція полягає в наблизненні державних послуг до реальних потреб і інтересів населення, а також в розширенні можливостей для вирішення соціально-економічних питань на місцевому рівні. Подібні відцентрові процеси спостерігаються в таких країнах ЄС, як Німеччина, Франція, Іспанія, Італія, Австрія, Бельгія та інших. Вони полягають у наданні більшої автономії місцевій владі в управлінні різними сферами життя громадян, а також у деконцентрації фінансових ресурсів. Окремі регіони європейських країн мають право вводити та збирати місцеві податки, які використовуються для покращення добробуту їхніх

мешканців. Основи регіональної політики визначаються національними урядами держав-членів, а також в Брюсселі, де з європейських коштів надається допомога найбільш потребуючим регіонам. Пріоритети витрат цих коштів визначає місцева влада, яка розробляє та узгоджує відповідні проекти, ефективність яких підлягає строгому контролю.

Система регіонального управління включає в себе [6]: 1) органи влади на центральному та регіональному рівнях; 2) повноваження, що реалізуються державними органами, а також різні методи і ресурси, використовувані для виконання цих функцій; 3) систему зв'язків (прямих і зворотних) між об'єктами та суб'єктами регіонального управління. Зміна парадигми регіонального розвитку, ймовірно, зумовлена об'єктивними чинниками, які ведуть до трансформації пріоритетів державної регіональної політики. Це, у свою чергу, вимагає зміни принципів регіонального управління та функцій державної регіональної політики. Нова модель управління регіональним розвитком має передбачати оптимальне поєднання самостійності регіонів, зокрема в питаннях місцевого розвитку, та координуючої і стимулюючої ролі центрального уряду, який представляє інтереси суспільства і країни в цілому. Синергія цих двох елементів, з урахуванням ролі місцевого (регіонального) самоврядування, є основою успішного реформування системи державного управління регіональним розвитком, що є запорукою конкурентоспроможності регіонів України.

Зміна функцій управління регіональним розвитком повинна розглядатися як безперервний і гнучкий процес, який орієнтований на впровадження місцевих стратегій розвитку та адаптацію регіональної політики до змінюваних умов господарювання, що виникають через ендегенні та екзогенні ризики і виклики. Основною метою державного управління регіональним розвитком є «розблокування» процесів розвитку на регіональному та місцевому рівнях, усунення бар'єрів, що виникають через об'єктивні чи суб'єктивні причини, і заважають стабільному розвитку регіонів, а отже й країни в цілому [7]

На сучасному етапі для системи управління регіональним розвитком в Україні найбільшу значущість набувають такі пріоритети: 1) стимулювання новітніх та інвестиційних напрямів розвитку, що враховують наявні ресурси на місцевому рівні; 2) комплексне планування та організація розвитку як локальних регіональних, так і загальнонаціональних ринків; 3) формування процесів міжрегіональної інтеграції та кооперування; 4) створення «точок зростання» на регіональному рівні та ефективне залучення механізмів їх розвитку, що стимулює саморозвиток соціально-економічних систем регіонів.

У зв'язку з цим необхідно підкреслити важливість переважання стимулюючої політики, комбінованої з важелями стримування. Теоретично повинна домінувати політика стимулювання, але застосування лише її механізмів може спричинити інфляційні процеси, які з часом загострюватимуться. Тільки проведення суто бюджетно-податкової політики протидії, яка передбачає зниження податкового навантаження та збільшення бюджетних інвестицій, може сприяти зростанню обсягів виробництва та зменшенню рівня безробіття. Однак в умовах частих змін циклів кризи та підйому реалізація такої політики стає досить складною. Оптимальне поєднання цих підходів полягає у: 1) виваженості застосування державних важелів впливу; 2) зменшенні державного боргу; 3) оптимальному застосуванні фіскальних інструментів для реалізації економічного потенціалу; 4) стимулюванні підприємницької діяльності; 5) збільшенні частки середнього класу.

Для гармонізації соціального, економічного та суспільного становища в сучасних умовах і на короткострокову перспективу пропонується здійснити ряд важливих заходів, серед яких: завершення адміністративної реформи на регіональному та місцевому рівнях; забезпечення ефективної фінансово-бюджетної політики і посилення механізмів державного фінансового контролю; об'єднання громад за європейським досвідом; розвиток регіонального самоврядування. Конституція та законодавство повинні чітко відрізнити місцеве самоврядування від регіонального. Місцеве самоврядування має регулювати діяльність місцевих органів влади в селах, селищах, містах та інших адміністративних одиницях України.

Зважаючи на війну в Україні, регіональне самоврядування повинно сприяти відновленню та розвитку регіонів (країв, земель, округів) за наступними напрямками: 1) відновлення та розвиток транспортної інфраструктури; 2) покращення інвестиційного клімату і привабливості регіону; 3) забезпечення екологічної безпеки в умовах післявоєнного відновлення; 4) відродження туризму, зокрема для залучення внутрішніх і міжнародних туристів; 5) розробка стратегії економічного розвитку регіонів, орієнтуючись на нові виклики; 6) посилення співпраці з центральними органами влади для координації відновлювальних заходів.

Щодо активізації законодавчої роботи, спрямованої на створення правових умов для адміністративно-територіальної реформи, особливо в контексті підвищення фінансової самодостатності місцевих органів влади, важливо зазначити наступне. В рамках Національного плану дій на 2015–2025 роки, який спрямований на реалізацію Програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Залучення цього закону сприяє процесу об'єднання малих і відновлених громад, що має кілька важливих аспектів: 1) створення самодостатніх і ефективних органів місцевого самоврядування; 2) формування бюджету розвитку, з урахуванням нових потреб відновлення; 3) забезпечення надання послуг на рівні державних стандартів, з дотриманням автономії місцевих бюджетів.

На сьогодні необхідно розробити узгоджені концептуальні підходи до вдосконалення адміністративно-територіального устрою, зокрема через проведення фінансово-економічного обстеження майбутніх центрів тяжіння, а також визначити перелік обов'язкових послуг, що мають надаватися на рівні територіальних громад. Світова практика демонструє, що проблему об'єднання громад можна вирішити шляхом фінансових стимулів для їх укрупнення. Наприклад, у Латвії кожній адміністративно-територіальній одиниці, яка об'єднувалася з іншими, надавалася дотація з державного бюджету для розвитку інфраструктури. У Фінляндії цей механізм становить два річних бюджети об'єднаних місцевих громад. Аналогічні заходи стимулювання впроваджуються в інших країнах. Подібний підхід необхідно застосувати й в Україні, щоб стимулювати укрупнення та відновлення громад після війни [8].

Необхідно розробити законопроект, який встановлює механізм добровільного об'єднання ресурсів територіальних громад, зокрема для сільських і міських громад у межах одного району, а також для громад, що розташовані на межі кількох районів. Оскільки на сьогодні такого механізму не існує, важливо, щоб держава активно стимулювала добровільне об'єднання, зокрема через надання додаткових субвенцій на розвиток інфраструктури або оптимізацію витрат на утримання бюджетних установ. Також доцільно передбачити державну підтримку для об'єднаних громад, розмір якої має бути пропорційним до кількості населення нової громади. Така підтримка повинна плануватися на довгострокову перспективу, з постійним фінансуванням через державний бюджет. Для таких громад необхідно встановити прямі міжбюджетні відносини, а також створити нові органи місцевого самоврядування з рівним представництвом від кожної з об'єднаних громад.

Хоча принцип добровільності об'єднання громад має залишатися незмінним, в майбутньому, коли постане питання забезпечення єдиних стандартів надання послуг, гарантованих державою, буде доцільно законодавчо визначити можливість об'єднання громад на інших засадах, окрім добровільних. Концентрація економічної активності в великих містах є закономірним процесом, супроводжуваним урбанізацією. Міста стають центрами змін, знань і інновацій, а в Україні понад половина населення (51,2%) проживає в обласних містах, містах обласного підпорядкування та Києві. За останнє десятиліття економічна структура в більшості регіонів змінилася, зокрема, значна частина промислового виробництва зосереджена в експортно орієнтованих областях, таких як Дніпропетровська, Запорізька та Харківська. Частка цих областей у загальному обсязі промислового виробництва становить понад 56% і

продовжує зростати. Така ж тенденція спостерігається і на внутрішньому регіональному рівні: обласні центри, зокрема міста-мільйонники, залишаються основними точками економічної активності в країні.

Концентрація економічної активності спостерігається також у сільському господарстві, зокрема в землекористуванні та впровадженні крупнотоварного виробництва, зокрема в тваринництві. Такі процеси спричиняють застосування сучасних технологій, що, у свою чергу, веде до зниження потреби в робочій силі на одиницю продукції та, без сумніву, буде супроводжуватися міграцією економічно активного населення. Значний обсяг міграції економічно активного населення спостерігається як всередині країни, так і за кордоном. Проте, розглядаючи ефективність державних заходів щодо протидії нерівномірності та концентрації розвитку, важливо орієнтуватися на міжнародний досвід. Згідно з дослідженнями Світового банку [9], що аналізують розподіл економічної активності на локальному, національному та міжнародному рівнях, процес економічного зростання рідко буває збалансованим, а державні зусилля на вирівнювання, як правило, мають скоріше негативний вплив. Тому немає підстав очікувати рівномірного територіального розподілу економічного зростання в майбутньому. Європейський досвід показує, що економічне зростання відбувається в умовах територіальної концентрації виробництва [10].

Отже, для успішного впровадження європейської моделі державної регіональної політики в Україні, а також для її всебічного розвитку, слід вжити комплекс заходів на загальнодержавному рівні. По-перше, необхідно перейти від оцінки ефективності політики через формальне виконання програм чи концепцій до реальної оцінки результатів за попередньо визначеними індикаторами. Зважаючи на спрямованість державної регіональної політики на забезпечення рівних умов життя для кожного громадянина, незалежно від місця проживання, такі індикатори повинні відображати якість життя населення, спираючись на статистичні дані та розрахункові показники. Найбільш розвинені країни, плануючи вплив на слабо розвинені та депресивні регіони, реалізують політику, спрямовану на вирівнювання базових життєвих показників, а не виробництва. Завдання урядів цих країн полягає в допущенні певної нерівномірності економічного зростання при одночасному забезпеченні розвитку, що вигідний для всього населення, через економічну інтеграцію між розвиненими та менш розвиненими територіями. Таким чином, орієнтиром для нашого суспільства повинно стати постіндустріальне високотехнологічне суспільство, де структура загального виробництва базується не на експорті сировини, а на розвитку високотехнологічних процесів.

Для досягнення бажаних результатів можна допустити певні нерівності в розвитку різних регіонів. Оскільки основними факторами, що впливають на розвиток держави, є інтелектуальні та соціальні аспекти, процес усунення таких диспропорцій повинен починатися саме з цих сфер. Сучасна держава є складним, глибоко інтегрованим механізмом, тому зменшення дисбалансів у соціальній сфері та регіональному розвитку в кінцевому підсумку призведе до зниження економічної нерівності між територіями, що є основним завданням державної регіональної політики.

Зокрема, певні економічні диспропорції, такі як концентрація промисловості та сільськогосподарського виробництва, а також міграція трудових ресурсів та занепад сільських територій, є природними процесами. Основним завданням регіональної політики є не штучно перешкоджати цим неминучим явищам, а оптимально інтегрувати їх у загальну соціально-економічну ситуацію країни. Необхідно на рівні держави визнати процеси концентрації економічної активності та звернути увагу на стимулювання створення умов для доступу громадян до економічно розвинених територій.

Особливу увагу слід приділити розвитку внутрішньо- і міжрегіональних транспортних шляхів та інфраструктури, яка забезпечує з'єднання різних частин країни. Це дозволить не лише здійснити концентрацію виробництва, а й забезпечити рівний доступ до базових умов життя, таких як якісне навчання, охорона здоров'я та інші послуги. Це є основою сучасної

регіональної політики в розвинених країнах, яка передбачає усунення всіх перешкод для вільного обміну знаннями, капіталом, людьми та товарами.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Інтеграція європейських принципів регіонального управління в українську систему державного управління є важливим кроком до модернізації країни та забезпечення сталого розвитку на всіх рівнях. Досвід розвинених європейських країн показує, що ефективне регіональне управління залежить від децентралізації, прозорості, залучення громадян до процесів прийняття рішень та використання спеціалізованих інструментів для вирішення локальних проблем. Для України важливо впровадити ці принципи через створення нових інституцій, удосконалення законодавства, а також стимулювання економічного розвитку депресивних регіонів. Необхідно продовжити реформування адміністративно-територіального устрою, забезпечити рівні умови для розвитку всіх регіонів та сприяти інтеграції внутрішніх і зовнішніх економічних процесів. Крім того, враховуючи специфіку сучасної ситуації в Україні, акцент на відновлення регіонів після війни та забезпечення сталого розвитку через ефективне управління має бути пріоритетом для органів влади.

Список використаних джерел

1. Бабінова О. О. Взаємодія органів державного управління і місцевого самоврядування з громадськістю: теоретико-методологічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. К., 18-20 с
2. Власюк О. С. Формування громадянського суспільства в Україні. Український соціум НІСД / О. С. Власюк, В. С. Крисаченко (ред. кол.) та ін. К.: Знання України, 2015. 792 с.
3. Державне управління: словник-довідник / уклад.: В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), В. М. Князєв, Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін.; за заг. ред. В. М. Князєва, В. Д. Бакуменка. К.: Вид-во УАДУ, 2016. 228 с.
4. Кроки до громадянського суспільства. Концептуальні підходи до розвитку громадянського суспільства в Україні: наук. альманах / за ред. В. П. Рубцова, А. В. Шестакової, О. О. Ціпуринди, Т. О. Сербинської. К.: Укр. акад. універсології, 2018. 256 с.
5. Мазак А. Партнерські взаємовідносини органів управління освітою та громадянського суспільства в контексті європейського вибору України. Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції: матеріали наук.- практ. конф. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князєва. К.: Вид-во НАДУ, 2019. Т. 2. С. 318-320.
6. Музиченко, С. А. Зарубіжний досвід регіонального управління: концептуальні підходи щодо його вдосконалення в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 8. С. 8-13.
7. Публічна політика та управління: наук. розробка / авт. кол.: С.О.Телешун, О.Р.Титаренко, С.В.Ситник, С.І.Вировий. К.: НАДУ, 2010. 36 с.
8. Розвиток партнерства між місцевою владою та громадським сектором у сфері надання громадських послуг: монографія / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко та ін.; за ред. Ю. П. Лебединського. Ужгород: Патент, 2019. 192 с.
9. Сігаєва Л. Є. Навчання дорослих у системі неперервної освіти США і Франції. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2011. Вип. 1. С. 183–191.
10. Цвік М. В. Взаємодія законодавчої, виконавчої гілок влади та референдуму в системі народовладдя. Вісн. Акад. правов. наук України. 2018. № 3.

References

1. Babinova, O. O. Vzaiemodiia orhaniv derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia z hromadskisti:u: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Interaction of public administration bodies and local self-government with the public: theoretical and methodological aspect]. (Avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr.). K. [in Ukrainian].
2. Kniaziev, V. M., & Bakumenko, V. D. (Eds.). (2016). Derzhavne upravlinnia: slovnyk-

dovidnyk [Public administration: a dictionary-reference]. K.: Vyd-vo UADU [in Ukrainian].

3. Lebedynskyi, Yu. P. (Ed.). (2019). Rozvytok partnerstva mizh mistsevoiu vladoiu ta hromadskym sektorom u sferi nadання hromadskykh posluh: monohrafiia [Development of partnership between local authorities and the public sector in the field of providing public services: monograph]. Uzhhorod: Patent [in Ukrainian].

4. Mazak, A. (2019). Partnerski vzaiemovidnosyny orhaniv upravlinnia osvitoiu ta hromadianskoho suspilstva v konteksti yevropeiskoho vyboru Ukrainy [Partnership relations between education management bodies and civil society in the context of Ukraine's European choice]. In V. I. Luhovyi, & V. M. Kniaziev (Eds.), Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia v konteksti hlobalizatsii ta yevrointehratsii: materialy nauk.- prakt. konf. [Efficiency of public administration in the context of globalization and European integration: materials of the scientific-practical conference] (Vol. 2, pp. 318-320). K.: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].

5. Muzychenko, S. A. (2020). Zarubizhnyi dosvid rehionalnoho upravlinnia: kontseptualni pidkhody shchodo yoho vdoskonalennia v Ukraini [Foreign experience of regional management: conceptual approaches to its improvement in Ukraine]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine, 8, 8-13 [in Ukrainian].

6. Rubtsov, V. P., Shestakova, A. V., Tsipurynda, O. O., & Serbynska, T. O. (Eds.). (2018). Kroky do hromadianskoho suspilstva. Kontseptualni pidkhody do rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini: nauk. almanakh [Steps towards civil society. Conceptual approaches to the development of civil society in Ukraine: scientific almanac]. K.: Ukr. akad. universolohii [in Ukrainian].

7. Sihaieva, L. Ye. (2011). Navchannia doroslykh u systemi neperervnoi osvity SShA i Frantsii [Adult education in the system of continuous education in the USA and France]. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing professional education: theory and practice, 1, 183–191 [in Ukrainian].

8. Teleshun, S. O., Tytarenko, O. R., Sytnyk, S. V., & Vyrovyi, S. I. (2010). Publichna polityka ta upravlinnia: nauk. rozrobka [Public policy and administration: scientific development]. K.: NADU [in Ukrainian].

9. Tsvik, M. V. (2018). Vzaiemodiia zakonodavchoi, vykonavchoi hilok vlady ta referendumu v systemi narodovladdia [Interaction of legislative, executive branches of power and referendum in the system of democracy]. Visn. Akad. pravov. nauk Ukrainy – Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, 3 [in Ukrainian].

10. Vlasniuk, O. S. (2015). Formuvannia hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Formation of civil society in Ukraine]. In O. S. Vlasniuk, & V. S. Krysachenko (Eds.), Ukrainskyi sotsium NISD [Ukrainian Socium NISS]. K.: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].